

ว้วพ้นหลัก

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “รักษาใจอย่างไร”

ขอโอกาสหลวงพ่อกับผมบวชกรรมพุทธโคจรจนพุทธโคจรอยู่เล็กน้อย และพุทธโคจรก็หายไป ความคิดและเวทนาเข้ามาที่กำหนดรู้ความคิดและเวทนาที่มันเกิดดับ พอบวชกรรมครั้งใหม่ก็พุทธโคจรได้ตามปกติ จิตเสื่อมลงไป ๑๐ วัน พิจารณาเรื่องต่างๆ ไม่หายไป จึงกลับมาบวชกรรมพุทธโคจรพร้อมกับกำหนัดของหัวใจ ความคิดมันดับ เมื่อความรู้สึกเสียใจเกิดขึ้นมา จึงพิจารณาแยกออกจนมันดับไป จึงลองเอาความรู้สึกเสียใจเมื่อหลายปีก่อนมาพิจารณาบ้างก็ดับไป ความโกรธที่เคยมีนานหลายปีเอามาพิจารณา เราไม่ควรพอใจความรู้สึกอันนั้น ก็พิจารณาความรู้สึกต่างๆ จนมันดับไป

ผมควรปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรมใช้ไหมครับ ไม่ควรเร่งหรือมองแต่ผล ไม่ควรหักหาญหรือทอดทิ้ง ท้อแท้ ทำให้จิตต้องเสื่อมลงไปมากที่สุด กราบขอบพระคุณหลวงพ่อกับครับ

หลวงพ่อก : คำถาม “รักษาใจอย่างไร รักษาใจอย่างไร”

ตอบ : นี้คำว่า “รักษาใจอย่างไร” เพราะอะไร เพราะเวลาเราภาวนา เริ่มต้นจากพื้นฐาน เราไม่มีสิ่งใดเลย ไม่มีสิ่งใด เราก็จับต้นชนปลายอะไรไม่ได้เลย

เวลาเราจะจับต้นชนปลายขึ้นมา เห็นไหมว่าการปฏิบัติแบบครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าครูบาอาจารย์ของเราะ เวลาท่านปฏิบัติแล้วท่านมีสติ ถ้ามีสติแล้วทำสมาธิได้ การทำสมาธิได้

ถ้าทำสมาธิได้ คำว่า “ทำสมาธิได้” เราเน้นย้ำตรงนี้เลยนะ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วทำสมาธิไม่ได้ แล้วเข้าใจว่าได้ เข้าใจกันไปเองไง ทำสมาธิไม่ได้หรอก ถ้าทำสมาธิได้นะ มันจะมหัศจรรย์ของมัน แต่ส่วนใหญ่แล้วทำสมาธิไม่ได้ แล้วเข้าใจว่าได้ พอเข้าใจว่าได้ สังคมก็ยอมรับ โอเคกันว่าได้ แต่มันไม่ใช่

แต่ถ้ามันเป็นสมาธินะ ถ้าทำสมาธิได้ จิตมันจะสงบ มันจะมหัศจรรย์ คนเราเนี่ยเริ่มต้นจากการอ่านธรรมะ อ่านหนังสือของครูบาอาจารย์อ่านแล้วมันก็ดี มันก็น่าเชื่อ แต่ไม่เชื่อ เออ! มันน่าเชื่อ พอมันฟังครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติของท่านมา เออ! ก็น่าเชื่อ แต่ไม่เชื่อ ไม่เชื่อเพราะอะไร ไม่เชื่อเพราะใจมันไม่มีพื้นฐาน ใจเราไม่เข้าใจ

แต่ถ้าใครมาฝึกหัดภาวนานะ พอจิตมันสงบตรงนี้จะเชื่อ มันจะเชื่อเพราะอะไร เพราะจิตมันสงบแล้วมันมหัศจรรย์ อ้อ! ขนาดจิตสงบมันเป็นแบบนี้ แล้วครูบาอาจารย์ท่านพูดไว้อย่างนั้นๆ แล้วพูดไว้อย่างนั้นๆ นะ

แต่เวลาเราทำมันไม่ได้อย่างนั้น พอไม่ได้อย่างนั้นมันสร้างอารมณ์ว่างๆ ว่างๆ มันคล้ายใจ มันเหมือนกับของเทียมกับของแท้ ถ้ามีของแท้ถึงมีของเทียม ถ้าไม่มีของแท้เขาไม่วิจัยมามันจะเอาอะไรมาเทียม เพราะมันไม่มีตัวอย่างใช่ไหม แต่ถ้าเขาทำวิจัยมาจนมีของแท้แล้วของเทียมจะตามมา ถ้าของเทียมตามมา ของเทียม คุณสิ มันดูสวยและดูดีกว่า แต่คุณประโยชน์ใช้สอยของแท้ไม่ได้ นี่ก็เหมือนกัน เวลาศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา เราเข้าใจว่าได้สมาธิ เข้าใจว่าได้แต่ไม่ได้

แต่ถ้ามันได้นะ ถ้ามันได้เป็นเพราะอะไรละ มันได้เพราะว่าจิตเราสงบไป **จิตเราสงบแล้ว รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง จำคำนี้ไว้นะ รสของธรรม รสของธรรมถ้ามันสงบแล้วมันได้ลิ้มรส มันได้สัมผัส มันได้รสสัมผัสแล้ว เราสัมผัสแล้วมันจะตั้งใจแล้ว โอ้โฮ! โอ้โฮ! ร้องโอ้โฮ! โอ้โฮ! นะ**

ถ้าเป็นมิจฉามันของเทียมไง ของเทียม หนึ่ง คนที่ทำของเทียมเลียนแบบ มันไม่ต้องทำวิจัยใช่ไหม ไม่ต้องคิดค้นใช่ไหม เวลาทำมามันไม่เห็นคุณค่าหรอก ไร้ของเทียมเลียนแบบ พอมี

ใครคิดค้นสินค้าสิ่งใดได้ มันก็ไปทำเทียมมีริบขายก่อนหน้าด้วย ดักหน้าขายเลย เพราะมันไม่ต้องลงทุน ใ้คนลงทุนวิจัย ใ้คนลงทุนทำปอดหัวเลยนะ กว่าจะทำสินค้าได้แต่ละชิ้น ใ้โฮ! ลงทุนลงแรงไปขนาดไหน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเรามาปฏิบัติ เราลงทุนลงแรงไปขนาดไหน มันถึงจะเป็นอย่างนั้น แล้วถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วมันมีรสชาติเพราะอะไร เพราะเราทำเอง เราทำเองนะ เราคิด เราค้นคว้า เรากระทำแล้วมันได้ แต่ถ้าไปถือปี่ เ็งคิดไปเลย ญุคอยไปสืบ เดี่ยวญุทำแข่งหน้าด้วย

นี่พูดถึงที่ว่า “คิดว่าได้สมาธิ” ไม่ได้! เพราะมันไม่ได้ไง แต่ถ้ามันได้นะ ถ้ามันได้มันจะเป็นพื้นฐาน พื้นฐานให้ เพราะคนที่ทำสมาธิได้ส่วนใหญ่แล้วจะปักใจลงเชื่อพระพุทธศาสนาเลย จะปักใจลงเชื่อเลยว่าศาสนานี้มีจริง จะปักใจลงเชื่อเลยว่า ใ้โฮ! พระพุทธเจ้าตรัสรู้มาอย่างไร จะปักใจลงเชื่อเลยถ้ามันทำสมาธิได้ แต่ส่วนใหญ่มันทำไม่ได้ พอส่วนใหญ่ทำไม่ได้แล้ว ทำไม่ได้ก็บอกว่าทำไม่ได้สิ แต่ทำไม่ได้แล้วบอกว่าได้ มันก็เลยครึ่งๆ กลางๆ เห็นไหม

เราจะบอกว่าเปรียบเหมือนวัวพันหลัก วัวมันพันหลัก วัว โดยเจ้าของวัว เห็นไหม เขาเมตตา เขาสงสาร เขาเอาไปเลี้ยง เขาปักหลักไว้ แล้วมันก็เดินกินหญ้าของมันนั่นนะ พอพันไปพันมา ถ้าเจ้าของไปเห็นก็แกะมันออก เจ้าของไม่ทันมันก็พันแข่งพันขามัน ถ้ามันแบบว่ามันหมุนมาก มันกระซากลากมากนัก ถ้ามันพันตัวมัน พันคอมัน มันจะพันจนมันตาย

ใ้โฮนี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติเหมือนวัวพันหลัก วนอยู่นั่นนะ วนอยู่นั่นนะ วนอยู่นั่นเพราะอะไร วนอยู่นั่นเพราะกิเลสไง เพราะความสงสัยไง ใ้โฮนั่นจะดีกว่าใ้โฮนี้ ใ้โฮนี้จะดีกว่าใ้โฮนั้น ใ้โฮนั้นจะแน่กว่าใ้โฮนี้ ใ้โฮนี้จะยอดกว่าใ้โฮนั้น วัวพันหลัก

ถ้ามันวัวพันหลักแล้ว ถ้าจะเริ่มตันเอาให้ถูกต้องนะ วัวพันหลัก เห็นไหม ก็กลับมากุฑโธ ถ้ากุฑโธ ผู้รู้กับกุฑโธสำคัญมากจริงๆ นะ ถ้าเรามาอยู่กับกุฑโธๆ มันไม่ใช่วัวพันหลักเพราะอะไร เพราะมันไม่มีเชือกผูกไว้ให้พันไง กุฑโธของเราไปเรื่อย กุฑโธๆ กุฑโธจนมันสงบไป

ไอ้เชือก เชือกก็สงสัยง ไอ้เชือกก็พวกดังเลง ไอ้เชือกก็ไอ้ปัญญาที่ว่าคิดมากง นั่นนะ เชือกทั้งนั้น มันมัดมึงทั้งนั้น มัดตาย เหมือนวัวพันหลัก ภาวนาแล้วมันอยากได้ผล แล้วมันก็ไม่ ได้ผลง เพราะไอ้เชือกมันพันคอ ถ้ามันกลับมาพุทโธ พุทโธเวลาก็เลสมันก็หลอกใช้ใหม่ ไอ้โฮ! พุทโธมันไม่มีปัญญา พุทโธเราต้องใช้ปัญญาของเรา ศาสนาพุทโธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ที่ไหน ที่ไหนก็สอนปัญญาทั้งนั้น ไม่มีใครเขาสอนพุทโธๆ อยู่เรื่อย อะไรก็พุทโธๆ เนี่ย

แต่เพราะพุทโธๆ ตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบา-อาจารย์ของเราเป็น พระอรหันต์ไปหมดแล้ว เพราะพุทโธๆ คือว่ามีศรัทธ มี ความเชื่อศรัทธต่อบุคคลสมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า มีความเชื่อศรัทธต่อบุคคลพุทโธะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรา ได้เชื่อศรัทธ แล้วเราทำตามความเป็นจริง พุทโธะ เห็นใหม่ พุทโธๆ อยู่กับองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาจาก พุทโธะอันนั้น

แต่ไอ้วัวพันหลัก เวลาคิดกันไป มันเกิดจากจินตนาการ เกิดจากความคิดทั้งนั้นนะ เพราะวัวพันหลัก วัวพันหลักทำสิ่งใดก็หมุนไปหมุนมาอยู่เนี่ย นี่หมุนไปหมุนมาอยู่เนี่ย วางให้หมด สิ่งที่เขาบอก “สิ่งที่จะรักษาใจอย่างไร ใจที่มันเคยเป็นได้” ไซ้! มันเป็นแล้ว มันเป็นแล้วเป็นอดีต ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติเป็นนะ ถ้าจิตมันสงบแล้วก็คือสงบ พอเวลาถ้ารักษามันดี มันก็สงบ ได้มากขึ้น เพราะอยู่ที่การรักษา การรักษาคือสติ การรักษาคือสติ เห็นใหม่ แล้วมีคำบริกรรม รักษาไป แล้วถ้าไปกระทบ คนนะ รักษาอย่างไรก็แล้วแต่มันต้องกระทบ เพราะคนมีอายตนะไซ้ ใหม่ คนเรามันต้องเคลื่อนไหวไซ้ใหม่ ต้องอยู่ในสังคมไซ้ใหม่ มันต้องมีการกระทบเป็นธรรมดา

การกระทบนั้น ถ้าคนมีสติปัญญารักษาไว้ แล้วกลับมาพุทโธ แต่พอกระทบแล้วมันไม่ อยู่กับพุทโธสิ มันคิดมาก มันคิดแต่เรื่องผลกระทบ คิดแต่ความเจ็บแค้น คิดถึงแต่ความจะเอา คินเขา มันไม่กลับมาสู่พุทโธหรอก คำว่า “พุทโธ” พุทโธก็พุทโธะ พุทโธคือคำบริกรรม แต่ไอ้กิเลส ที่มันซ่อนมา ตัณหา ความพอใจ ไม่พอใจ ที่มันผลกระทบนั้นนะมันลากไป

ฉะนั้น เวลาเรากำหนดพุทโธ พอจิตมันสงบแล้ว พอสงบแล้วขึ้นมา มันรับรู้สิ่งใดนะ ก็ไปผูกพันมันอีกไง วัวพันหลัก ใ้เชือกมันพันไปหมด ใ้กิเลส ใ้เชือก ใ้สังขย ใ้อยากใ้ได้อากดี ใ้เชือกมันผูกทุกทีเลย ใ้วัวพันหลัก พอพันไปแล้วมันก็มารัดคอตัวเองไง ภาวนาไปไม่รอดไป ภาวนาไปไม่ได้ไง มันต้องตัดทิ้งวางหมดเลย

พุทโธซัดๆ แล้วพอซัดๆ ขึ้นมา พอมันรู้เห็นสิ่งใด ขณะที่รู้เห็นนะ มันสะเทือนใจมาก ถ้ามันสะเทือนใจนะ อย่างเช่น พุดเมื่อวาน ติดใจมาก ติดใจอยู่อันหนึ่ง เห็นใหม่ บอกว่าถ้าสมาธิอ่อน การเห็นกาย การวิปัสสนา มันก็ หลวงตาใช้คำนี้แหละ หลวงตาเวลาท่านบอกว่า “ใครทำ ความสงบของใจแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา” ท่านบอกว่า “วิปัสสนาอ่อนๆ”

วิปัสสนาอ่อนๆ คือการฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าจิตมันสงบแล้ว มันไปรู้ไปเห็นด้วยอำนาจ วาสนา นั่นนะวิปัสสนาอ่อนๆ ถ้าสมาธิมันพอพื้นฐาน มันจะเห็นอย่างนั้น วิปัสสนาอ่อนๆ แต่ถ้ามันมีความสมดุคของมัน มัชฌิมาปฏิปทา ศีล สมาธิ ปัญญาสมดุค ปัญญามันจะเกิดตรงนี้ มันจะก้าวหน้าไปแล้วถ้าบอกว่าถ้าสมาธิมันเข้มข้นเกินไป สมาธิเข้มข้นเกินไป เห็นใหม่ มันจะใส มันจะพิจารณาไปไม่ได้ คนภาวนาเป็นมันจะรู้ของมันหมดละ

ทีนี้เมื่อวานพุดถึงตรงนี้ไซ้ใหม่ แต่ถ้าไม่ได้สมาธิแล้วเห็นละ ไม่ได้สมาธิ ไม่ได้อะไรเลย ใ้วัวพันหลัก ใ้ไม่รู้ไม่เห็นอะไรทั้งสิ้น พอไปเห็น เห็นแล้วก็จืดๆ ซืดๆ เพราะเห็นอย่างนั้นไง เห็น เพราะมันขาดสมาธิไ้

ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสมาธิขึ้นมา ตัวสมาธิมันทำให้สะเทือนใจ เพราะตัวสมาธิมันไม่มีกิเลสเข้ามาแทรกไ้ ใ้เชือก ใ้พันหลักมันไม่เข้ามาก่อกวนไ้ ถ้ามันรู้ มันเห็น

ใ้วัวที่เขาพันหลักไว้ เขาผูกไว้ เขาผูกไว้เพื่อประโยชน์ ผูกไว้เพื่อไม่ให้มันตื่น ไม่ให้มันหนีไปไหน เขาใช้ประโยชน์ไ้ แต่เพราะการหมუნเวียนอยู่นั่นแหละ ใ้วัวมันไม่รู้เรื่อง มันเดินวนๆ วนจนเชือกเป็นเกลียว เชือกมันรัดคอมันไปไ้ ใ้นี้เขาเรียกวัวพันหลัก ผลที่มันให้โทษไ้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราหัดภาวนาของเรา ถ้าเราศีล สมาธิ ปัญญา แต่ที่นี้เวลาปฏิบัติไปแล้วมันมีกิเลสไง มันมีความจินตนาการ ความอยากได้ ความคาดหวัง ความเคยได้ ใ้เคยได้ นี่สำคัญมาก เพราะเคยได้แล้วตั้งเป้าเลยนะตรงนี้ จะเอาแบบนี้ๆ ที่นี้เวลาครูบาอาจารย์บอกว่าอดีตอนาคต สิ่งที่เป็นอดีตแล้วนั้นนะมันมาล่อมาหลอก มาทำให้เราไปอยู่กับอดีต แล้วก็คิดอยู่อย่างนั้นนะ มันก็ไม่ได้อย่างนั้นไง ฉะนั้น ถ้าไม่มีสมาธิเลย เห็นนะ เห็นด้วยการจินตนาการ เห็นด้วยการคาดหวังก็ได้ แต่เห็นอย่างนั้นนะ เห็นอย่างนั้นมันก็ไม่เข้าสู่มรรค

แต่ถ้าเริ่มทำสมาธิเป็น สมาธิได้ ถ้าสมาธิอ่อนๆ วิปัสสนาอ่อนๆ ถ้าสมาธิมันสมดุลขึ้นไป มัชฌิมาปฏิปทา ถ้ามันเข้มข้นขึ้นไป เหมือนการปรุงอาหาร สมาธิคือเกลือ สมาธิ การถนอมอาหารถ้าสมาธิคือเกลือ เห็นไหม ถ้าใส่เกลืออ่อนไป รสชาติก็ไม่ได้ ใส่เกลือพอดี รสชาติก็กลมกล่อม นี่มัชฌิมาปฏิปทา ใส่มากเข้าไป ขม กินไม่ได้เลย นี่ไง ถ้าเกลือก็การถนอมอาหาร การปรุงอาหาร สมาธิ ตัวสมาธิคือตัวเกลือ มันถนอมอาหารได้ มันทำทุกสิ่งได้ แล้วมันเป็นยุทธปัจจัย สมัยโบราณเขารบราฆ่าฟัน ก็เพราะการแย่งชิงเหมืองเกลือกันนะ

นี่ก็เหมือนกัน “สมาธิไม่จำเป็น สมาธิไม่สำคัญ เกลือไม่สำคัญ” อาหารมึงทำกันไปเถอะ มึงจะหาสารอะไรมาแทนเกลือ ก็เรื่องของเอ็ง แต่ถ้ามันโดยเป็นหลัก เห็นไหม ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าไม่มีสมาธิ การทำอะไรมันก็ผิดพลาด แต่ถ้าสมาธิมันเป็นไปได้ ใ้โ้โ้! มันดูดีมี คำว่า “ดูดีมี” คนเวลาใช้ปัญญาไปแล้ว ใ้โ้โ้! มันซาบซึ้ง มันดูดีมี นั่นแหละสมดุลของมัน มันสมดุล มรรคมันสมดุล

ถ้ามันจะละเอียดเข้าไปนะ เราไม่อยากจะพูดบ่อย ถ้ามันละเอียดเข้าไปมันจะเกิดเป็นญาณวิถี เกิดเป็นญาณวิถีของจิตเลย ถ้าเกิดเป็นญาณวิถีของจิต นั่นแหละ นั่นแหละ จิตดวงนั้นมันจะเป็นประโยชน์ ที่เราทำกัน ทำกันอยู่นั้น พอทำอยู่นั้น เราโดยธรรมชาติใช้ใหม่ ใ้พวกเขาที่ไม่กล้าคิดใจ “ใ้โ้โ้! ขนาดนั้นเขียวหรือ เราภาวนายังไม่เป็นเลยแหม! เกิดญาณวิถีเขียวนะ”

“ในบรรดาสัตว์สองเท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด” ในบรรดาสัตว์สองเท้ามนุษย์ทำได้ทั้งนั้น มนุษย์ถ้าจิตใจมันสูงส่ง มนุษย์ทำได้ มนุษย์สิ้นกิเลสได้ ของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เทวดามาพึ่งเทศน์มนุษย์ ถ้ามนุษย์มันทำได้ แต่ถ้ามนุษย์มันทำได้ มันเป็นเรื่องจริงในใจของมนุษย์

แต่นี้ใช้อย่างพวกเรา พอฟังเข้าไป โอ้โฮ! ร้องโอ้โฮ! เขียวนะ เพราะมันยังไม่เกิดใจ โอ้โฮ! เดินจงกรมเกือบเป็นเกือบตายยังไม่ได้เห็นอะไรเลย โอ้โฮ! เล่นอย่างนั้นเลยหรือ แต่ถ้ามันเป็นจริง มันเป็นเรื่องจริงอย่างนั้น นี่พูดถึงว่าวัวพันหลัก วัวพันหลัก

ไฉนที่เขาบอกว่า “การรักษาใจ การรักษาใจ” ถ้าการรักษาใจ สิ่งที่เขาเขียนมาตามพุทโธๆ จนมันเล็กลง พุทโธจนมันหายไป ถ้ามันหายไปจนมันดับไปหมด มันไปอยู่ที่เวทนา ถ้าเวทนาดับไปแล้ว ไฉนคือการมูมานะ มุ่งมั่น คือว่าอยากจะได้ให้มันเป็นไป ฉะนั้น เราจะมุ่งมัน มุ่งมันอย่างไรมันไม่ได้ มันจะทำได้ มัชฌิมาปฏิปทา คือความสมดุล เราใช้คำว่า “สมดุล” เป็นกลาง เป็นกลาง ส่วนใหญ่มันก็ร้อยหนึ่งก็ห้าสิบก็เป็นกลาง ร้อยหนึ่งแบ่งครึ่ง แล้วแบ่งครึ่ง มันเป็นเรื่องพยายามจะคิดว่าอะไรคือเป็นกลาง แล้วเราจะวางให้เป็นกลาง มันเลยไม่ได้ใช้ปัญญา

แต่ถ้าเราใช้ปัญญาๆ ปัญญาของเรา ถ้าปัญญามันเข้มข้น ใช้ปัญญาจนเครียด ใช้ปัญญา เออ! มันนอนแช่อยู่นั่น มันไม่ใช้ปัญญาเลย อย่างนี้ไม่ได้ใช้ปัญญา เออ! มันก็ใช้ปัญญาพิจารณาของเรา ใช้ปัญญาโดยที่มีสติ มีสมาธิคอยรองรับให้มันเป็นสมดุลของมัน เออ! มันกลาง มันกลางอย่างนี้ กลางที่มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ไม่ใช่กลางวัดครึ่ง แล้วก็วางอารมณ์ให้มันเป็นตรงกลาง โอ้โฮ! พอคนอยากได้อยากดีแล้วมันคาดหมายอย่างนั้น

แต่ถ้าเราทำของเราตามความเป็นจริงนะ ถ้าเราทำความสงบของใจเราเข้ามา แล้วถ้ามันเห็นสิ่งใดเป็นปัจจุบันธรรม คำว่า “ปัจจุบันนะ” เวลาเห็นมันจะเห็นอย่างนี้ คนพิจารณากาย คราวนี้เห็นเป็นเส้นผม คราวนี้เห็นเป็นหัวกะโหลก คราวนี้เห็นเป็นตับไตไส้พุง คราวนี้เห็นร่างกายทั้งหมด เป็นคราวๆ ไม่ใช่ว่าคราวนี้เห็นเส้นผม คราวหน้าก็ต้องเห็นเส้นผมอีก ไม่ใช่! มัน

ไม่ใช่ เขาเรียกว่าปัจจุบันไง ปัจจุบันที่มันจะเป็นไป ถ้ามันเป็นไป มันจะเห็นสิ่งใด นั่นแหละ
ปัจจุบัน

เราไม่มีการคาดการณ์หมาย คือว่าไม่มีเชือก ไม่มีวัวพันหลัก ไม่เอาเชือกนั้นมามัดให้
จิตใจต้องเป็นอย่างนั้น ต้องทำอย่างนั้น ต้องคาดการณ์อย่างนั้น ต้องให้มันลงอย่างนั้น ไม่ใช่!
ให้มันเป็นปัจจุบันทั้งหมด ปล่อยมัน สิ่งใดจะเกิด ให้มันเกิดเป็นปัจจุบัน เกิดเป็นความจริงใน
ปัจจุบันนี้ อะไรที่เกิดขึ้น เอาตรงนั้น แล้วถ้ามันไม่เกิดขึ้น ไม่เกิดขึ้นก็ทำความสงบของใจเข้ามา
เข้ามาทำความสงบ ถ้าจิตมันสงบแล้วมันมีความสุข มันตั้งมั่นได้ ถ้าจิตมันไม่สงบนะ แหม! มัน
เคยได้ เวลามันจำกัดมันต้องเป็นอย่างนั้น มันไปบีบคั้นตัวเอง บีบคั้นตัวเองแล้วว่าต้องได้

ฉะนั้น บีบคั้นตัวเองไม่ได้ มันต้องปล่อยให้เป็นความจริง ถ้าบีบคั้นตัวเองมันก็เป็น
ตัณหา วิภวตัณหา ผลักไสไถ่ ตัณหา วิภวตัณหา ผลักไส มันไม่ต้องการ ไม่ต้องเป็น มันผลักไส
มัน ผลักไสมันก็เป็นตัณหา อยากได้ก็เป็นตัณหา ทำหึงๆ ว่าไม่อยากจะ แต่มันอยากอยู่ ก็เป็น
ตัณหา เป็นอภัยกฤต ตัณหาคือมันมีเชื้อของมันอยู่ มันก็เป็นของมันตลอด ถ้ามันเป็นของมัน
แล้ว เราต้องมีสติ แล้วเรากำหนดลมหายใจของเราเข้ามา แล้วถ้าจิตมันสงบ เราค่อยพิจารณา
ของเราไป อย่าให้เป็นวัวพันหลัก

การที่เราภาวนากันไม่ได้ เพราะมันภาวนาแบบวัวพันหลักไง วัวพันหลักมัน
สงสัยไปหมด แล้วทำอย่างไร จับต้องสิ่งใดไม่ได้หมดเลย ภาษาเราทิ้งให้หมดเลย
ง่ายๆ ไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้น พุทโธอย่างเดียว มีสติ หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโธ
มันจะเป็นอะไร มันเป็นแล้ว มันจะเป็นอะไร มันเป็นขึ้นมา ง่ายๆ ภาษาเรานะ ไม่ต้อง
คิดอะไรเลย ไม่ต้องใช้ปัญญาด้วย พระพุทธเจ้าคิดให้เสร็จแล้ว พระพุทธเจ้าทำไว้ให้
เสร็จหมดแล้ว

โอ้เรานี่อยากจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ อยากพิชิตจันนี่ใหม่ ไม่ต้อง พระพุทธเจ้าทำให้เสร็จ
หมดแล้ว พุทโธไปเรื่อยๆ พุทโธไปเลย ก็พุทโธแล้วมันไม่ใช้ปัญญาไง ปัญญามันจะเกิด
ต่อเมื่อมีสมาธิ ถ้าไม่มีสมาธิ ปัญญานั้นเป็นโลกีย์ปัญญาๆ กิเลสหมด ปัญญาที่เราคิด

กันอยู่เขาเรียกโลกีย์ปัญญา ปัญญาจากการศึกษา ปัญญาจากการคาดหมาย คิดไปเถอะ คิดให้ตาย คิดให้ตายก็ตายอยู่กับความคิดนั้นนะ

แต่ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบ เห็นใหม่ เกิดภาวนามย-ปัญญา ปัญญาเกิดจากจิตสงบ พอจิตสงบ ทำไม่ถึงจิตสงบ จิตสงบเพราะว่าตัดหนามันสงบตัวลง จิตสงบแล้ว เห็นใหม่ ความคิดของเรา รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เขาเรียกขันธ ๕ ขันธ ๕ คนถ้ามีสติสัมปชัญญะ ขันธ ๕ มันทำงานอยู่ เรายังมีอารมณ์ความรู้สึก มันกระทบรับรู้ แต่ถ้าขณะว่าจิตมันไม่รับรู้ นะ เราเห็นรูป แต่เราไม่เข้าใจว่ารูปไป บางทีเราเห็นภาพอะไร เรายังนึกถึงภาพนั้นไม่ได้ เห็นภาพแต่ไม่รู้ว่าเป็นภาพอะไร นั้นนะเห็นโดยอายตนะ แต่จิตมันไม่ทำงาน

แต่ถ้ามันสงบ อายตนะ ความรู้สึกนี่ก็จิตมันจะดับลง เหลือแต่ผู้รู้ชัดๆ ผู้รู้เด่นๆ ผู้รู้ตัวเดียว ผู้รู้สึกแต่ตัวรู้ นั้นแหละตัวจิต นั่นคือตัวสมาธิ แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา เวลามันเป็นอย่างนี้แล้ว มันใช้ปัญญาไม่เป็นเหมือนกันนะ มันใช้ปัญญาไม่ได้ มันใช้ปัญญาไม่ได้เพราะมันใช้ไม่เป็น ถ้ามันนุ่มไปให้เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้ามันนุ่มไปเห็นนะ ถ้าเห็นคราวนี้เห็นคราวนี้การปฏิบัติแนวทางสติปัฏฐาน ๔ มันอยู่ตรงนี้ ไม่ใช่มาจากไหนก็สติปัฏฐาน ๔ มันนึกเอาเอง มันคาดหมายเอาเอง คอมพิวเตอร์มันดีกว่า

ทำงานวิจัยเขาสร้างภาพในคอมพิวเตอร์ พับ! พับ! พับ! ใ้อัโฮ! เดี่ยวพระอรหันต์ไหลออกมาจากคอมพิวเตอร์เลย เพราะมันคำนวณได้ คอมพิวเตอร์มันคำนวณได้ มีจิตใหม่ คอมพิวเตอร์มันมีเวรมีกรรมใหม่ คอมพิวเตอร์มันเป็นสสาร มันเป็นเหล็กนะ เป็นทองแดง เป็นทอง มันมีชีวิตใหม่ เราจะบอกว่ามันไม่มีกิเลส คอมพิวเตอร์ไม่มีกิเลส แล้วเอาอะไรไปฆ่ามัน คือมันไม่มีเหตุให้ต้องไปฆ่า มันไม่มี แต่จิตเรามี ความรู้สึกเรามี กิเลสมันอยู่ที่นี้ มันต้องกลับมาที่ใจ

ฉะนั้น จิตต้องสงบก่อน ไม่ใช่บอกว่า “พุทโธไม่ได้อะไร พุทโธไปทำไม พุทโธ...” อ้าว! ไม่อย่างนั้นพระพุทโธเจ้าจะไม่บอกว่า สติ สมาธิ ปัญญา แต่พวกเราบอกว่าปัญญาๆ ตะบั้งตะบันว่าจะปัญญา ตะบั้งตะบันว่านี่สติปัฏฐาน ๔ เ็งสติปัฏฐาน ๔ เ็งคิดแบบแนวทางใหม่ ไม่เหมือนพระพุทโธเจ้าสอน พระพุทโธเจ้าคิดให้เสร็จหมดแล้ว พระพุทโธเจ้าทำให้เรียบร้อยหมดแล้ว

แล้วเวลาเขาพูด เขาพูดพุทธพจน์ด้วยนะ อันนั้นพุทธพจน์นะ **ไอ้ของเราสาวกภิกษุ** **เขือ** **ตาม ๆ กันมา ไม่ใช่พุทธพจน์ซะอีก มันยิ่งกว่าพุทธพจน์ พุทธพจน์ มันเป็นความจริง**

นี่พูดถึงว่า ถ้าพูดถึงเขาบอกว่าเวลาเขาพูดว่าพุทโธ ไอ้พวกกรรมฐานไม่กล้าพูดว่าพุทโธ อาย เพราะเขาบอกว่าพุทโธไม่ใช่ปัญญา ไอ้โฮ! ม้วนเลย กรรมฐานม้วนเลยนะ ไอ้โฮ! พุทโธ มันไม่ใช่ปัญญา ปัญญา มันต้องใช้ปัญญา จะบอกว่าไอ้ที่ปัญญาๆ นั้นไม่ใช่พุทโธหรอก ไอ้นั้นมันควาย มันควายเพราะอะไร เพราะควายมันกินหญ้าเสร็จแล้ว มันก็ไปนอนแช่น้ำเคี้ยวเอื้องใช้ใหม่ ใช้ปัญญาไง นิพพานคือความสงบเย็น ความสงบเย็นก็ต้องแช่น้ำให้เย็นๆ แช่ไปเย็นๆ เลย นั่นนะ ปัญญาอย่างนั้นมันควาย มันกำลังเคี้ยวเอื้อง มันกินเข้าไปแล้วในกระเพาะมันขย้อออกมาเคี้ยวอีก เคี้ยวเอื้อง นี่ปัญญา เคี้ยวเอื้อง

เวลาบอกพุทโธ จริงๆ แล้วเราไม่ค่อยพูดไปข้างนอก เพราะว่าเราเข้าใจ เพราะเวลาเขาบอกว่า “พุทโธไม่ได้ใช้ปัญญา” อู้ฮู! มันหน้าบาง มันอาย มันเจ็บ เลยไม่กล้าพูดพุทโธเลย ถ้าบอกพุทโธเขาจะบอก “อู้ฮู! ไอ้พวกพุทโธเป็นสมณะ มันไม่มีปัญญา” อู้ฮู! อาย ม้วนเลย

แต่พุทโธสร้างพระอรหันต์มา ครูบาอาจารย์กรรมฐาน สร้างพระอรหันต์มา **เต็มเลย แล้วเวลาหลวงปู่มันท่านสั่งหลวงตาไว้ละ อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทโธ ไม่เสีย ใคร** **ทิ้งผู้รู้ ใครทิ้งพุทโธ ไอ้นั่นนะมันตัดรากของมัน มันจะเสีย มันจะเสียเพราะอะไร เพราะมัน** **จินตนาการคิดไปเรื่อย ๆ คิดไปเรื่อย ๆ คิดไปเรื่อยจนไม่มีราก รากลอย แล้วเดี๋ยวมันก็ไปตาย** **ข้างหน้า แล้วก็บอกนี่ลูกศิษย์กรรมฐาน ลูกศิษย์กรรมฐานตายกันเป็นแพอยู่ นั่นนะ ไอ้พวกที่เขา** **ว่าโง่บรรลีย์ ไอ้พวกโง่เชื่อนั่นนะ อู้ฮู! อยู่วัดอยู่มีความสงบร่มเย็น เพราะว่าจิตใจมันมีความ** **สงบไง ไอ้ที่โง่ๆ เช่ๆ ไอ้โฮ! พระอรหันต์ทั้งนั้นเลย เพราะอะไร เพราะมันเป็นจริง**

ฉะนั้น มันง่าย ๆ มันพุทโธไป แล้วไอ้ที่ว่าใช้ปัญญาๆ ไป สิ่งของมันศึกษามาไง ศึกษา มาบอกว่าจิตเขาเสื่อมไป ๑๐ วัน แล้วพอเสื่อมไป ๑๐ วัน แล้วพิจารณาแล้ว เห็นใหม่ เรื่องต่างๆ มันหายไป หายไป ก็กลับมาอยู่ที่คำบริกรรมพุทโธ แล้วพุทโธแล้วก็กลับไปคิด พุทโธไปเรื่อย ๆ ให้มันสงบแล้ว ถ้ามันพิจารณาของมันไปแล้วมันปล่อย พอปล่อยแล้ว พอปล่อยนะ เรา

พิจารณาแล้วแต่มันปล่อย มันปล่อยเราก็กลับมาอยู่กับพุทโธ เพราะอะไร ถ้ามันปล่อยอยู่เฉยๆ มันเร็วอน

ถ้ากลับมาใหม่ เห็นใหม่ ที่ว่า “อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทโธ” เพราะอะไร เพราะถ้าจิตความรู้สึกถ้าปล่อยมัน มันไปเกาะอะไร ความรู้สึกมันปล่อยแล้วมันไม่มีสติใช้ใหม่ มันก็ต้องเกาะพุทโธไว้ ระวังถึงพุทโธไว้ ระวังถึงพุทโธ เราอยู่กับพระพุทโธเจ้า แล้วจิตเกาะพระพุทโธเจ้าไว้ ถ้ามันละเอียดมันก็จะละเอียดเข้ามา ละเอียดเข้ามาจนพุทโธไม่ได้ เป็นตัวของมันเอง พอมันคลายตัวเราก็พุทโธต่อไป ถ้ามันมีสิ่งใดกระเทือนใจ สิ่งใดสะกิดใจ เราก็พิจารณาไป ถ้าพิจารณาไป นั่นคือวิปัสสนา นิสิตปฏิฐาน ๔ ถ้ามันเดินตามแนวทางนี้ ง่ายๆ ไม่มีอะไรพิสดารเลย มันจะพิสดารเพราะกิเลสมันหลอกนี่แหละ ไขว่พันหลัก ไขว่ความวิตกกังวล ไขว่ความคิดมันพันคอ แล้วพันคอไป พอพันคอไปเป็นปัญญาหมดนะ หลวงพ่อไม่ฟังหนูเลย ของหนูถูกหมดนะ

เวลาใครมาถามปัญหา ส่วนใหญ่จะ ถ้าเราจะฟังเหตุผล ถ้าเขาทำของเขา มา เขาก็ถามว่าถูกไหม ถูก เพราะอะไร ถูกก็คือการกระทำมันมา พอกระทำมาแล้ว ผลกระทบแล้วตอบสนองแล้วมันจะมีความรู้สึก ความรู้สึกนั้นถูกไหม ถูก แต่ความรู้สึกนี้มันเป็นเบสิก ความรู้สึกของเรามันเหมือนเด็กๆ เราฝึกเด็กๆ ใช้ใหม่ เด็กๆ ทำอะไรได้ เด็กๆ ให้มันเก็บไปไม่ ให้มันช่วยผู้ใหญ่ถือของ ก็เท่านั้นนะ

ฝึกหัดภาวนาไปมันก็อย่างนั้นนะ ฝึกหัดภาวนาไป ก็ทำให้ตัวเองเป็นตัวของตัวเอง ทำจิตของเราให้มันคงขึ้นมา มันก็เหมือนเราฝึกหัดจิตของเราขึ้นมา เราบอกถูกไหม ก็ถูก เก็บไปไม่ไป ทิ้งไปหนึ่งก็ดีแล้วไง เราทำความสะอาดเพื่อสังคมไง จะทำอะไร ดีทั้งนั้นนะ แต่! แต่ต้องเติบโตขึ้นมา ต้องเติบโตจากเด็กขึ้นมาให้เป็นผู้ใหญ่ แล้วผู้ใหญ่แล้วจะมีความรับผิดชอบ เพราะผู้ใหญ่ต่อไปจะเป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องหาเลี้ยงชีพ มันต้องไปอีกไกลมากเลย

ฉะนั้น คำว่า “ถูกไหม” ถูก ถูกในการที่ว่าเราฝึกหัด แล้วมีหลักมีเกณฑ์ คำว่า “มีหลักมีเกณฑ์” คือถ้าไม่ฝึกหัดมันเหลวไหลนะ ถ้ากิเลสมันท่วมท้นนะ มันเที่ยวพาลพาโล ไปทำร้ายคนอื่นแล้ว ถ้าเราฝึกหัดจิตใจเราไม่ให้กิเลสมันพาไป ไขว่มันก็ความดีแล้วแหละ แต่ความดี ความ

ดีแค่หลบหลีกกิเลส ไม่ใช่ความดีเพื่อจะบรรลุนิพพาน ความดีเพื่อหลบหลีกกิเลสนะ ถ้าไม่หลบหลีกมัน มันก็จะพาเราไป พาเราไปทำสามะเลเทเมมา พาเราทำไปตามเรื่องของมัน ถ้าเราภาวนาบ้าง อย่างน้อยที่เราได้มา กิเลสมันมาช่วยๆ เราไม่ได้ กิเลสมันจะชักชวนเราให้ไปทำผิดเสียหายไม่ได้

แต่เราภาวนา ภาวนาแล้วเราเจริญงอกงามขึ้นไปใหม่ ภาวนาแล้วเราดีขึ้นขึ้นไปใหม่ ถ้าภาวนาแล้วดีขึ้นไป ง่ายๆ อย่าทึ่งผู้รู้ อย่าทึ่งพุทธโธ แค่นี้จริงๆ แต่เวลาทำขึ้นมาแล้วผลที่ให้มีมหาศาลใจ ผลที่ให้มีมันจะเป็นสัมมาสมาธิ ผลที่ให้มีมันจะเป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ก่อร่างสร้างตัว

ถ้าใครมีฐานที่ก่อร่างสร้างตัว เราจะสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาจากสมถกรรมฐาน เพราะมีสมถกรรมฐานมันถึงเกิดวิปัสสนาบนสมถกรรมฐาน สมถกรรมฐานคือจิตของเรา ภาวนาอะไรคือภาวนา คือชีวิตเรา คือจิตวิญญาณของเรา ถ้าจิตวิญญาณของเราอยู่ที่นี้ แล้วคุณงามความดีมันเกิดบนจิตวิญญาณดวงนี้ นี่สมถกรรมฐาน

แล้วมันไม่มีสมถกรรมฐาน คือไม่มีที่ทำงาน ไม่มีตัวตนของตน แล้วมันคิดอะไรกัน นั่นนะ ความคิดมันก็ลอยลมไป ความคิดมันไม่มีที่ไป นี้นี่ว่า “สติปัฏฐาน ๔ ใช้ปัญญาไปเลย ใช้ปัญญาไปเลยนี่แนวทางสติปัฏฐาน ๔” จริงๆ นะ เราเศร้าใจมาก ว่าสังคัมพุทธทั้งสังคัม ทำไมมันเหลวไหลกันอย่างนั้น ตัวตนของตนแท้ๆ ยังไม่รู้จักตัวตนของตน แล้วมันภาวนาอะไรกัน สัมมาสมาธิตัวของเราแท้ๆ คนไม่รู้จักคน มันทำงานได้ใหม่ คนไม่มีสติสัมปชัญญะว่าตัวเราคนนั้นจะเป็นคนดีหรือคนเลว คนมันจะดี มันจะเลว มันต้องมีสติสัมปชัญญะรู้จักตัวตนของตนก่อนนะ ถ้าตัวของตน เรารู้ว่าเราเป็นใคร เรามีสติสัมปชัญญะมากน้อยแค่ไหน แล้วเราจะทำงานต่อไปข้างหน้า นั่นนะมันถึงจะเป็นปัญญาขึ้นมา มันถึงจะเป็นวิปัสสนาขึ้นมา

นี่พูดถึงว่า จะรักษาใจอย่างไร รักษาใจไว้ ก็รักษาใจไว้ไม่ให้เป็นวัวพันหลัก ไข้วัวพันหลักก็ไข้วัวพันหลักที่มาพัน คือความสงสัย คือความลังเล คือความอยากได้ คือความต้องการ นั่นแหละวัวพันหลัก แล้วมันก็จะพันเอาหัวใจนี้ดับไปเลย ทุกข์มาก ถึงสิ้นแก่

ชีวิตว่าอย่างนั้นเลยนะ ว้าวมันโดนพันจนตาย ฉะนั้น ตัดเชือกทิ้งซะ แล้วเราพุทโธของเรา เราทำเป็นของเรา

แล้วอย่างสิ่งที่ว่ามันเกิดขึ้น เขาบอกว่า “เอาความเสียใจมาคิด” นี่คือเหตุผล นี่คือปัญญา ใช้ได้หมดนะ คิดของเราไปเรื่อย ทำของเราไปเรื่อย พิจารณาของเราไป ถ้ามันพิจารณาไปแล้วมันไม่มีเหตุมีผล คือพิจารณาแล้วมันจืดชืด กลับมาพุทโธ ถ้ามันมีศีล สมาธิ ปัญญานะ มันดูดีดี มันมีรสชาติ รสของธรรม รสของสติธรรม รสของสมาธิธรรม รสของปัญญา แล้วรสของวิมุตติธรรม รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง มันมีรสชาติ

แต่ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิ มันเป็นความถูกต้องดีงาม ไห้โฮ! มันอิมอกอิมใจ มันเบิกบาน มันมีความสุข นั่นนะรสของธรรม รสของสมาธิธรรม ถ้ารสของปัญญานะ อู้ฮู! มันถอดมันถอน มันล้ำลึก มันมหัศจรรย์ จิตนี้มหัศจรรย์มาก แต่ถ้ามันอันตู้ อันนั้นกิเลส รสของกิเลส กิเลสมันปิดหูปิดตา อันนั้นรสของกิเลส ผีกัดอย่างนี้ พิจารณาไป เพราะในหัวใจเรามีกิเลสกับธรรม

หลวงตาท่านพูดอย่างนี้ ท่านบอกว่า “ใจเราเหมือนแก้วอีดนตรี กิเลสมันนั่งหรือธรรมะนั่ง ถ้าธรรมะนั่งก็รสของธรรม ถ้ากิเลสนั่งก็รสของกิเลส หัวใจเราเหมือนแก้วอีดนตรี ระหว่างกิเลสกับธรรมมันต่อสู้คัดค้านกัน แกร่งแย่งซึ่งที่นั่นบนนี้ ถ้ากิเลสมันนั่งในหัวใจ ทุกข์มากๆ เลย ถ้าคุณธรรมมันบนหัวใจเรา ไห้โฮ! ทำไมมันสุขดยอดขนาดนี้ ทำไมมันสุขดยอดขนาดนี้”

แต่มันก็ผลัดกัน มันขับไล่กัน มันขับดันกันในใจนี้ เราปฏิบัติ เราก็สร้างสติ เราพยายามระลึกถึง คำว่า “สร้าง” เดี่ยวเขาหาว่านี่ธรรมะสร้าง ไม่ใช่ของจริงอีกนะ คำว่า “สร้าง” คือฝึกฝน คือขวนขวาย ขวนขวายให้มันเป็นขึ้นมา ถ้ามันเป็นขึ้นมามันจะเป็นประโยชน์กับเรา ฉะนั้น สิ่งที่เขาทำมาๆ มันทำไป

ฉะนั้น คำว่า “จิตเสื่อม จิตเสื่อม” ไห้จิตเสื่อมมันธรรมดานะ มันทำให้จิตเสื่อมลงไปเรื่อยๆ จิตเสื่อมมันเป็นเรื่อง คำว่า “ธรรมดา” คือว่าสิ่งใดที่มันเจริญขึ้นมันต้องเสื่อมลงเป็นธรรมดา สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ทีนี้คำว่า “เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม” มันต้องเป็น

อย่างนั้น แต่ถ้าเราฝึกหัด พอมันเสื่อมแล้วเราฟื้นฟูขึ้นมาด้วยสติ ด้วยคำบริกรรม พอฟื้นฟูขึ้นมา เราก็ฟื้นฟูของเราบ่อยๆ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าฟื้นฟูมันชำนาญแล้วมันจะเสื่อมไปไหน น้ำ เทใส่ตุ่มเต็มอยู่ตลอดเวลา มันจะลดจากตุ่มไปได้ได้อย่างไร เทจนล้นอยู่อย่างนี้

นี่ก็เหมือนกัน พุทโธอยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทโธตลอดเวลา สร้างเสริมตลอดเวลา รักษาอยู่ตลอดเวลา น้ำมันล้นโถ่งตลอดเวลา คือสมาธิมันล้นสมาธิอยู่แล้ว มันจะเสื่อมไปไหน สมาธิคือสมาธิ แค่ น้ำเต็มแก้ว สมาธิก็แค่สมาธิมันเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ สติก็เป็นสตินี้แหละ แต่ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาได้แล้วมันก็เข้าสู่มรรค ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาไม่ได้มันก็ไม่เข้าสู่มรรคไง แต่ถ้าไม่มีสมาธินะ ว่างๆ ว่างๆ ก็น้ำในตุ่มไม่มีไง พอ น้ำในตุ่มมันก็ว่างหมดไง ตุ่มน้ำ คว่าน้ำทิ้งแล้วเหลืออะไร ว่างๆ ว่างๆ ว่างในตุ่มนั้นนะ ไม่มีอะไรเลย พูดถึงการฝึกหัดของเราเนะ เราฝึกหัดอย่างนี้ นี่คือการรักษาใจ รักษาใจ อันนี้จบนะ

หลวงพ่ : ที่นี้ไ้เขาว่าไม่ใช่คำถาม แต่เป็นคำที่อยากจะปรารภ เราก็รู้สึกว่าจะอ่านซะด้วย

ถาม : กราบนมัสการหลวงพ่เจ้าคะ วันนี้หนูไม่มีคำถามคะ หนูอยากจะเขียนมากราบขอบพระคุณหลวงพ่ในความเมตตาคะ ในวันนั้นหนูยังไม่เข้าใจในสิ่งที่หลวงพ่ชี้แนะ หนูได้แต่เสียใจ และน้อยใจหลวงพ่มากคะ (ที่หลวงพ่ตอบคำถามหนูว่าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ในคำถาม-ตอบ)

เสียใจมากจนอยากจะกลับบ้านไปในวันนั้นเลย เหมือนสิ่งที่หนูพยายามทำมามันสูญเปล่า เหมือนหนูไม่เหลืออะไรเลย (ตอนนั้นหนูอยู่วัดเป็นอาทิศย์ ก็ยังไม่สงบเลย) ด้วยความน้อยใจมาก หนูจึงพยายามเดินจงกรมจนจิตสงบลงได้ หนูรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณหลวงพ่มากคะ ร้องให้น้ำตาไหลบนทางจงกรมหลายรอบ หนูเข้าใจในสิ่งที่หลวงพ่ชี้แนะแล้ว จึงได้กลับไปทำใหม่ เริ่มต้นใหม่ ทิ้งอารมณ์เก่าๆ ที่เคยได้สัมผัสนั้นลง

ที่ผ่านมาหนูเหมือนโง่มาก ใจจริงๆ ค่ะหลวงพ่ พังเทศน์เอาแต่ปิติ ภาวนาเอาแต่ปิติ กระทั่งหลวงพ่เทศน์ว่า “แล้วสุขเอกัคคตารมณมิ่งไม่เอาหรือ” หนูถึงฟื้นฟูขึ้นมาได้คะ ตั้งแต่นั้น

มา หนูรู้สึกว่าการจิตสงบได้เร็วขึ้นค่ะ หลวงพ่อ ปิติเกิดก็ปล่อยให้มันเกิดไป แล้วหนูก็พุทโธต่อ ทำอย่างนี้มาตลอดค่ะ ช่วงนี้รู้สึกว่าเดินจงกรมมาแล้วจิตมันลงได้เกือบทุกวันค่ะ บริกรรมพุทโธไปไม่นาน พุทโธมันก็ถึงหัวใจ และมันสะท้อนหัวใจมากค่ะ ร้องให้สะอึกสะอื้น

หลวงพ่อ : แล้วอย่าเขียนมาต่ออีกนะ เวลาอย่างนี้ แหม! ชมจั่งเซียว เวลาไม่ถูกใจแล้ว แหม! เอาที่เดียวแหละ

ถาม : ร้องให้สะอึกสะอื้นเหมือนกันค่ะ หลวงพ่อ ทำไมคำว่า “พุทโธ” ถึงสะท้อนหัวใจเรารุนแรงขนาดนั้น จนเราถึงกับร้องให้ออกมาเลย ตอนนี้อยู่จะมีอาการไหน หนูก็อยู่กับพุทโธค่ะ แต่ยังไม่กล้าออกพิจารณาต่อ กลัวจะเป็นจินตนาการทั้งหมดค่ะ ตอนนี้อย่างไรทำให้สงบให้ได้ง่ายขึ้นค่ะ อยู่กับพุทโธให้นานๆ

สุดท้ายนี้หนูขอกราบขอบพระคุณหลวงพ่อค่ะ ที่ช่วยทุกกิเลสหนู ให้หลุดพ้นจากการหลับไหล บ้าในอารมณ์เก่าๆ ที่เคยได้ แล้วไม่ก้าวหน้า มีแต่เสื่อมถอยลงเรื่อยๆ ก่อนจะกลับบ้านหลังปีใหม่ หนูจึงอยากเขียนมากราบขอบพระคุณหลวงพ่อ และรายงานผลการปฏิบัติต่อ และอยากกราบขอกำลังใจจากหลวงพ่อให้ใช้ชีวิตในทางโลกต่อไปค่ะ จากลูกศิษย์ผู้โง่เขลา

หลวงพ่อ : เขาว่าอย่างนั้นนะ เวลาถูกใจละแหม! ชอบ ชอบ เวลาไม่ถูกใจละ โกรธ โกรธเลย

ตอบ : ใ้ที่พูดนั้นนะ มันก็อย่างที่ว่ามันเป็นเบสิก มันเป็นเบสิกแล้ว ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าในสมาธิ สมาธิมันหลากหลาย แต่คนที่ไม่ชำนาญนะ ถ้าคนที่ชำนาญ เห็นใหม่ เวลาสมาธิเขาเรียกว่าฌาน เหมือนกับฌานสมาบัติ ฌานสมาบัติเพราะว่ามันจะไปอยู่ในปาราศิก ๔ ปาราศิก ๔ ภิกษุถ้าไม่มีในตน แล้วพูดอวดอุตตริเป็นปาราศิก คือขาดจากความเป็นพระ

เริ่มต้นตั้งแต่ฌานสมาบัติ คำว่า “ใครไม่มีสมาบัติ ว่ามีสมาบัตินะ” ขาดจากความเป็นภิกษุ เพราะอะไร เพราะมันเป็นอวดอุตตริมนุสสธรรม คือธรรมเหนือมนุษย์ไง พวกสมาธิ สมาธิมันเหนือมนุษย์นะ ถ้ามนุษย์ เราเป็นมนุษย์ธรรมดาใช่ไหม เราก็สร้างว่างๆ มันก็เป็นสมบัติของเรา แต่ถ้ามันเป็นสมาธิมันเหนือมนุษย์นะ เพราะอะไร เพราะมันอยู่ในอวดอุตตริมนุสสธรรม ถ้า

อวดอุตตริมนุสสธรรมแสดงว่ามันต้องเป็นธรรมที่เหนือมนุษย์ สมามิมันเหนือมนุษย์ มันเหนือกว่ามนุษย์ปุถุชน มนุษย์ปุถุชนมันจะรู้ได้อย่างไร

ฉะนั้น เวลาถ้ามันจะเป็นสมามิ มันจะเหนือมนุษย์ แล้วเป็นสมามิแล้วมันก็ไปลงในนั้น ลงในอินไตย ๔ ในอินไตย ๔ มีพุทธวิสัย คือปัญญาของพระพุทธเจ้านี้ใหญ่โตมาก ไม่มีใครจะรู้ได้ มันเป็นอินไตยเลย แล้วก็เรื่องกรรม เรื่องโลก แล้วก็เรื่องฌาน เรื่องสมามิ สมามิมันกว้างขวางจนเป็นอินไตยเลยนะ มันกว้างขวางจนจะคาดหมายกันไม่ได้เลยละ

แต่ถ้าครูบาอาจารย์เราทำมาแล้ว คนรู้จริง คนรู้แล้ว ได้หมด ฉะนั้น พอมันได้หมดปั๊บ พอมันจะได้สิ่งใดมามันก็แบบว่า จะบอกว่า เราจะพูดไม่ได้ยกกันตัวเองนะ ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ท่านจะบอกในแง่เป็นจริง เหมือนกับเซฟใหญ่เลย เซฟใหญ่ เห็นไหม น้ำตาลรสอย่างนี้ น้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลทราย อาหารจะผสมด้วยน้ำตาลทราย หรือน้ำตาลมะพร้าว

นี่ก็เหมือนกัน สมามิจะมาก จะน้อย สมามิ ในปัญญาอบรมสมามิ ในปัญญาวิมุตติ ในปัญญาวิมุตติมันจะมีศีล มีสมามิ มีปัญญามากน้อยแค่ไหน ในเจโตวิมุตติ ในเจโตวิมุตติมันใช้สมามิมากกว่าปัญญาเล็กน้อยแค่ไหน มันเหมือนการปรุงอาหารเลย แล้วเซฟใหญ่ต้องรู้ แล้วเวลาผู้ที่ฝึกหัดมันหาส่วนผสมมา แล้วมันมาอวดกู มันก็ต้องอธิบายชี้แจง พออธิบายไป โกรธ โกรธเลย นี่กว่าอันนี้มันเป็นสุดยอดอาหารเหี้ยมของแล้วไง

โอ้! ทีนี้มันก็เป็น ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ดี ครูบาอาจารย์ที่ถูกต้องนะ ท่านจะคอยแนะนำ คอยสอน แต่มันจะสอนมันต้องมีอุปบายใจ อ้อมๆ ไปบอกนะ จะบอกมึงเรื่องนี้นะ กูต้องอ้อมโลกไปนูนนะ แล้วค่อยมาบอกเอ็ง ถ้าบอกต่อหน้ามันโกรธ มันไม่ยอม แล้วกิเลสถ้ามันโกรธแล้วนะ มันเกิดทิวฐิ สิ่งที่จะแก้ได้ เลยแก้ไม่ได้ สิ่งของมันจะวางแล้วนะ ถ้าพูดไม่ให้มันเสียหน้า มันวางได้ ถ้าพูดให้เสียหน้านะ อย่างไม่รู้ไม่วาง

เนี่ยวิธีการจะสอน วิธีการจะแก้กิเลส หลวงปู่มั่นถึงบอกว่า “แก้กิเลสแก้ยากมากนะ ยากมากนะ” บอกตรงๆ โอ้โฮ! โกรธกันตายเลย ต้องอ้อมโลกเลยนะ กูต้องไปเที่ยวรอบโลก

ก่อน กลับมาก่อนแล้วค่อยมาเทศน์ให้มึงฟัง ต้องอ้อมโลกไปแล้วมาบอกมัน มันบอกว่า เออ! ใช่ ค่ะ ใช่ค่ะ แต่ถ้าบอกมันตรงๆ นะ โอ้โฮ! มันโกรธตายเลย นี่ไง แต่ไอ้ที่มันเขียนมา เราก็บอกตรงๆ แล้วเป็นปัญญาอบรมสมาธิ แต่เขาคิดว่ามันจะเป็น โอ้โฮ! โสดา-ปัตติมรรคแล้วมันจะได้มรรคได้ผลไปแล้วไง

ก็เดือน เดือน เดือนเพราะอะไร เดือนหมายความว่ามันกำลังเข้าด้ายเข้าเข็ม จิตอยู่ในระดับนี้ถ้ามันทำอย่างนี้มันจะได้ประโยชน์อย่างนี้ จิตอยู่ระดับนี้ทำอย่างนี้มันจะได้ประโยชน์อย่างนี้ จิตอยู่ในระดับนี้แต่มันหลงไปแล้ว มันทำแล้วมันเสื่อมหมด ทำแล้วมันจะเสียหายหมดไง

ไอ้เราเพราะคำถามมันมา เราถึงบอกว่ามันอยู่ระดับนี้ มันควรทำอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ เพื่อประโยชน์อย่างนี้ พูดเป็นสัจจะเป็นความจริงนะ อู๋! โกรธจะเป็นจะตาย สุดท้ายแล้วก็หนุ๊งมากค่ะ แล้วหนุ๊งก็ขอบพระคุณหลวงพ่อกันมากค่ะ นี่ก็พูดเอามาเป็นคติ เป็นตัวอย่างเฉยๆ เขาเขียนมา มันก็เป็นคติ เป็นตัวอย่าง เห็นไหม ไม่ให้เป็นวัวพันหลัก เอวัง